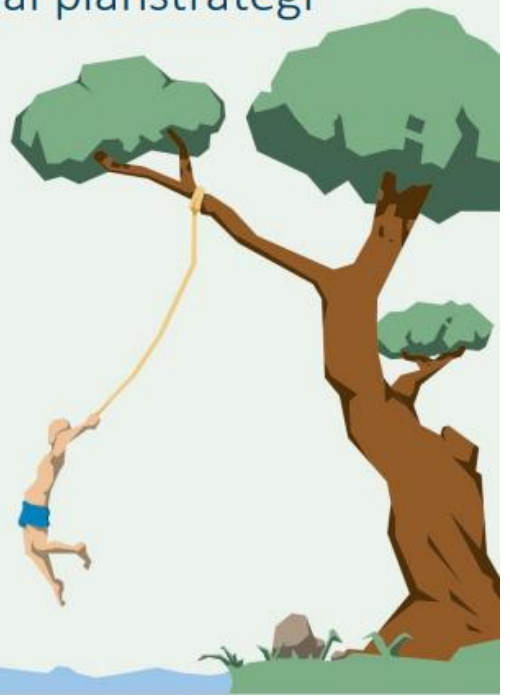

Høringsuttalelser – forslag til regional planstrategi Akershus 2024-2028

Næringslivsorganisasjoner og -aktører

- Akershus Bondelag
- Akershus Energi AS
- NHO Viken Oslo
- Norges Taxiforbund
- Næringsforeningene i Aurskog-Høland og Lillestrøm (felles)
- Ruter AS
- Treindustrien

Akershus Fylkeskommune
Postboks 1200 Sentrum
0107 OSLO
Norge

Vår saksbehandler
Anja Marie Jahr

Vår dato
25.06.2024
Deres dato
14.04.2024

Vår referanse
24/00336-2
Deres referanse
2024/31963-1

Høring - Forslag til regional planstrategi for Akershus 2024-2028

I forbindelse med høringen av forslag til regional planstrategi for Akershus 2024-2028, ønsker Akershus Bondelag å komme med et innspill. Først og fremst ønsker vi å trekke frem at det er positivt at hensynet om bevaring av matjord som en kritisk naturressurs vektlegges i de fem utviklingsmålene for den regionale planstrategien, og at det senere i strategien fastsettes at fylket skal ha en nullvisjon for nedbygging av matjord. I utviklingsmålet «Natur, klima og planetens tålegrenser» registrerer vi at det står at Akershus skal ta vare matjorda i fylket. Som det nevnes i strategien, er det viktig at denne kritiske naturressursen ivaretas av hensyn til beredskap, klimatilpasning og matsikkerhet. Vi registrerer også at dette vektlegges under utviklingsmålet om en bærekraftig verdiskaping, da det trekkes frem at «vekst og verdiskaping tar hensyn til naturen, ivaretar samfunnssikkerhet og beredskap». I en verden med klimaendringer og økt geopolitisk uro, blir matjorda en stadig mer kritisk ressurs. En bærekraftig forvaltning av ressursen på regionalt og lokalt nivå er derfor helt nødvendig.

Under kapittel 5 mener Akershus Bondelag at første punkt under delkapittelet «Globale megatrender» må endres til følgende:

«Klimaendringene fortsetter, og det er et økt tap av matjord og naturmangfold».

Under utviklingsmålene beskrives både tap av naturmangfold og matjord som en konsekvens fylket vil motarbeide, og vi mener at dette fokuset må videreføres gjennom hele strategien. Naturmangfold er viktig for å sikre en bærekraftig utvikling, men det er også bevaring av matjorda. Dette må komme tydeligere frem i kapittel 5.

I kapittelet «Landbruk og bærekraftig matsystem» på s. 15 er det svært positivt at strategien setter en nullvisjon for nedbygging av matjord i fylket. Det bør presiseres at «matjord» også inkluderer dyrkbar jord, i tillegg til dyrka jord. Dyrkbar jord er en samfunnskritisk reserve for matproduksjon i fremtiden. Som følge av klimaendringer, vil områder som i dag ikke anses som ideelle for matproduksjon bli svært aktuelle i fremtiden. Det vil derfor være helt nødvendig for Norge å føre et sterkt vern av den dyrkbare jorda i fremtiden, i tillegg til de allerede eksisterende jordbruksarealene.

Matjorda er også en svært knapp ressurs i landet. Kun 3 % av det totale landarealet er dyrka mark, og kun 1 % er av god nok kvalitet til å produsere korn. Akershus har noe av landets beste matjord, og dette kommer også tydelig frem i kapitelet i strategien. For å ivareta denne viktige ressursen i fylket, er det behov for å tilbakeføre allerede omdisponerte områder med dyrka og dyrkbar mark til LNF-formål. På landsbasis ligger 140 000 dekar jordbruksarealer som slike såkalte «reservearealer». I tillegg kommer dyrkbar jord. Disse arealene ligger i konstant fare for å bli bygget ned. I planstrategien må det derfor også settes et delmål som sier at alle kommunene i Akershus skal gjennomføre en omfattende planvask i løpet av gjeldende planperiode, med formål om å tilbakeføre allerede omdisponert matjord til LNF-formål.

Når det gjelder kapitelet «Helhetlig by- og stedsutvikling» mener Akershus Bondelag at det må det stå: «Utbygging, gjennom fornuftig fortetting og transformasjon, må styres til prioriterte tettsteder for å spare natur og dyrket og dyrkbar mark og unngå byspredning [...]».

Under «Miljø, naturmangfold og bærekraftig arealbruk», må det legges til en setning om planvask som et grep for å begrense nedbyggingen. Som nevnt over, ligger vedtatt omdisponerte naturressurser i konstant fare for å bygges ned. Mange av disse planene er vedtatt for flere tiår siden, på en tid da man ikke hadde den samme kunnskapen og fokuset på bærekraft og miljø. Mange av disse planene vil altså føre til store naturinngrep den dagen de blir realisert, og omfattende planvasker i alle fylkets kommuner er derfor et kritisk verktøy for bærekraftig arealbruk. Avsnitt nummer tre bør derfor endres til følgende:

«Skal Norge nå målene i Naturavtalen er man avhengig av at gode løsninger skjer lokalt, gjennom mer bærekraftig areal – og naturressursbruk. Det blir viktig å unngå inngrep i naturen, både ved å begrense nedbyggingen, tilbakeføre tidligere omdisponerte områder som berører viktige naturressurser, og å utnytte dagens infrastruktur og byggeområder bedre. I tillegg må arbeidet med å restaurere ødelagt natur intensiveres».

Videre støtter Akershus Bondelag at regional plan for areal og mobilitet i Oslo og Akershus utarbeides. Her er det viktig at nullvisjonen som er satt i regional planstrategi videreføres, samt at signalene om strammere tiltak på lokalt nivå i den oppdaterte nasjonale jordvernstrategien fra 2023 tas inn. Det må også settes tydelige krav til matjordplaner som ivaretar fylkets matproduksjonspotensial når områder med dyrka og dyrkbar jord må bygges ned for samfunnskritiske formål der det ikke finnes alternativt areal. Her må utbygger alltid ta påfølgende kostnader, og matjorda må flyttes så lokalt som mulig og med best arronderingsmessig gevinst. Planen bør også oppfordre til at kommunene påser at driveplikten opprettholdes gjennom bevilgning av ressurser til landbrukskontorene der det trengs – enten dette er i form av arbeidskraft, økonomiske midler eller økt kunnskap. I tillegg må hver kommune oppfordres til å utarbeide arealregnskap som viser mengden av naturressurser som ligger vedtatt omdisponert i allerede eksisterende planer, og slik få oversikt over hvilke områder som kan tilbakeføres til LNF-formål av hensyn til en bærekraftig naturressursforvaltning. På den måten kan alle kommunene i fylket tilbakeføre noe allerede omdisponert dyrka og dyrkbar jord til LNF-formål i løpet av gjeldende valgperiode. For å redusere nedbygging innad i landbruket bør det også oppfordres til effektiv utbygging gjennom fjerning av utdaterte bygg og gjenbruk av arealer. Til slutt bør planen se på hvordan kommunen kan bidra til at matjord kan sikres mot stadig varmere og våtere klima, slik at den kritiske ressursen ikke går tapt som følge av ekstremværhendelser som rammer fylket.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Morten Tømte

Elin Marie Stabbetorp

Akershus fylkeskommune
Postboks 1200 Sentrum
0107 Oslo

Lillestrøm, 25.06.2024

Akershus Energi AS

Brogata 7
2000 Lillestrøm
Tlf. 63 82 33 00

Høring regional planstrategi/2024/31963-1

Akershus Energi viser til høring av forslag til regional planstrategi for 2024-2028 og vil takke for muligheten til å komme med innspill. Som et selskap dedikert til produksjon og utvikling av fornybar energi, er vi spesielt opptatt av denne planstrategiens betydning for å sikre en klimavennlig og fremtidsrettet samfunnsutvikling. Planstrategien er et avgjørende verktøy for å møte både klima- og naturutfordringene vi står overfor, og for å tilpasse regionen til de nasjonale og internasjonale målene som er satt i Parisavtalen, FNs bærekraftsmål, og Naturavtalen.

Vi mener at en helhetlig og ambisiøs regional planstrategi vil være viktig for å fremme en bærekraftig energiomstilling, styrke lokal verdiskaping og sikre en stabil energiforsyning. Vi håper våre innspill kan bidra til en videreutvikling av strategien som balanserer hensyn til miljø, økonomi og samfunn på en god måte.

Vårt høringsinnspill er basert på vår erfaring og kompetanse innen energisektoren, og vi håper våre innspill kan bidra til en videreutvikling av strategien som balanserer hensyn til klima, miljø og samfunn.

Om Akershus Energi

Akershus Energi er et bredt sammensatt energiselskap med virksomhet innen vannkraft, vindkraft, fjernvarme, solkraft og energihandel. Selskapet eies av Akershus fylkeskommune og er en av de største kraftprodusentene i prisområde NO1 (Østlandet). Vårt mål er å bidra til et mer bærekraftig og klimavennlig samfunn gjennom smarte lokale energiløsninger og produksjon av mer fornybar energi.

Overordnede merknader om planstrategien

Planstrategien viser en høy forståelse for de komplekse utfordringene Akershus står overfor. Strategien adresserer viktige områder som bærekraftig matsystem, klimavennlig energiomstilling, og bevaring av naturmangfold som vi som energiselskap er spesielt opptatt av. Vi ser at fylkeskommunen har lagt et solid grunnlag for å møte fremtidige utfordringer, men vi ønsker å fremheve noen områder hvor vi mener det er behov for ytterligere konkretisering og tiltak.

- **Landbruk og bærekraftig matsystem:** Planstrategien har en god forståelse for nødvendigheten av et bærekraftig matsystem. Vi ønsker at planstrategien i større grad bør åpne for å undersøke hvordan sambruk mellom mat- og energiproduksjon kan implementeres for å redusere presset på naturarealer og samtidig øke effektiviteten i landarealbruk – uten at dette går på bekostning av stabil matforsyning.
- **Klimavennlig energiomstilling:** Vi støtter fylkeskommunens mål om å redusere klimagassutslipp og fremme fornybar energi. For å oppnå dette, mener vi det er avgjørende med økt forståelse blant innbyggere og

næringsliv for behovet for nettutbygging og mer kraftproduksjon. Sol og energieffektivisering alene vil ikke dekke kraftbehovet som kreves for å kutte utslipp med 80 % innen 2030.

- a. **Fjernvarme:** Fjernvarme og bioenergi er svært viktige bidragsytere til å avlaste det pressede kraftnettet og sikre større fleksibilitet i energiforsyningen. Vi ser at planstrategien inneholder mål for bruk av sirkulær økonomi for å redusere klimafotavtrykket, men skulle gjerne sett at fjernvarme ble tydeligere adressert i målene.
 - b. **Transport:** Transportsektoren utgjør en stor del av regionens utslipp. Vi mener fylkeskommunen også bør sette et eget delmål for transport og at det er viktig med en langsiktig strategi for å sikre tilstrekkelig energi til tungtransport og flytransport.
- **Miljø, naturmangfold og bærekraftig arealbruk:** Strategien viser viktige mål for å bevare naturmangfold og redusere arealpress. Vi foreslår at fylkeskommunen etablerer en faktabasert oversikt over den samlede påvirkningen gjeldende og planlagt nedbygging har på naturen, og integrerer naturrisiko tidlig i planleggingsprosessene for offentlige tiltak.

Det er avgjørende at fylkeskommunen bidrar til å økt forståelse og støtte blant innbyggere og næringsliv for behovet for økt kraftproduksjon, nettutbygging og utnyttelsen av lokal overskuddsenergi for å oppnå klimamålene. Videre er det viktig å etablere tettere samarbeid mellom kommuner og forvaltningsnivåer for produksjon av ny fornybar energi. Et slikt samarbeid sikrer en helhetlig og effektiv tilnærming til energiproduksjon og distribusjon. Vi mener disse punktene bør innlemmes som en del av planstrategien for å sikre bred oppslutning og effektiv implementering.

Landbruk og bærekraftig matsystem

For å redusere innvirkningen fra utbygging av ny kraftproduksjon på naturen, er det viktig å finne gode løsninger for å utnytte arealer som er godt egnet for dette. Et eksempel på en slik løsning kan være sambruk mellom mat- og energiproduksjon. Jordbruksareal er allerede påvirket av menneskelig aktivitet og vil dermed bidra til å sette mindre press på urørt natur.

Det skjer mye spennende innen forskningsmiljøene, hvor det er ulike initiativer for å se på sambruk der energiproduksjon ikke går på bekostning av matproduksjonen. Fordelen med sambruk kan være at man sikrer mer effektiv utnyttelse av landareal, øker verdien på jordbruksland, og samtidig sikrer ny fornybar energiproduksjon.

Akershus fylke har svært gode forutsetninger for å utforske muligheter og å bli ledende innen kombinasjon av matproduksjon og fornybar kraftproduksjon. Den rike jordkvaliteten og det gunstige klimaet gir grunnlag for innovative løsninger som kan tjene både mat- og energiproduksjon. Vi oppfordrer til videre undersøkelser og prosjekter innen dette området.

Konkrete forslag:

- **Øke effektiv utnyttelse av landareal:** I kontekst av delmål 3A og 3C mener vi fylkeskommunen bør åpne for å utforske mulighetene for kombinasjon av matproduksjon og fornybar kraftproduksjon. Ved å fremme sambruk kan Akershus fylke unngå nye utbygginger i viktige naturområder, sikre mer effektiv utnyttelse av landareal og øke verdien på jordbruksland, samtidig som det sikrer ny fornybar energiproduksjon. En slik tilnærming vil beskytte naturen og styrke fylkets posisjon som en ledende region innen både landbruk og bærekraftig energiproduksjon.
- **Styrke forskning og innovasjon:** Å utforske mulighetene nevnt over kan for eksempel innebære å støtte forskningsprosjekter og pilotprosjekter som ser på sambruk. Sambruk er et viktig forskningsområde for de ulike

forskningsinstitusjonene i regionen, som Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Vi foreslår at fylkeskommunen samarbeider med disse institusjonene for å fremme innovative løsninger.

Klimavennlig energiomstilling

Fylkeskommunen viser gjennom planstrategien en proaktiv og fremtidsrettet holdning til arbeid med klimavennlig energiomstilling og målene som er satt for å redusere klimautslipp og fremme bærekraftig energibruk setter et viktig eksempel for andre regioner. Det er tydelig at Akershus fylkeskommune tar sin rolle i den globale energiomstillingen på alvor, og dette gir stor inspirasjon.

For å lykkes med energiomstillingen, må vi bruke den energien vi har mest mulig effektivt og ta i bruk fornybare energikilder lokalt i fylket. For å kunne nå klimamålene, er det viktig at fylkeskommunen bidrar til å bygge forståelse for hvorfor det er nødvendig med nettutbygging, mer kraftproduksjon, økt tilgang til fornybare energikilder og bedre utnyttelse av den energien vi allerede har. Dette bør være en integrert del av planstrategien for å få økt støtte til klimavennlige endringer.

Vi mener imidlertid at det må tas i bruk en bredere strategi enn kun energieffektivisering og solenergi på tak og fasader for å kutte utslippene. For å nå målene om elektrifisering og utslippskutt, må det legges til rette for mer storskala produksjon av fornybar energi tettere på forbruket, kombinert med oppgradering av lokale nett og økt satsing på batterilagring. Det er også viktig å iverksette tiltak for å redusere energiforbruket ytterligere gjennom smarte energistyringssystemer og utnyttelse av overskuddsenergi som går til spille. Hver kilowattime kraft produsert eller spart vil gjøre Akershus mer selvforsynt med kraft som redusere importbehovet og bidrar til forsyningssikkerheten i regionen.

I dag brukes over 50 TWh strøm årlig til å holde norske bygninger varme, samtidig som store mengder overskuddsvarme fra industri og næringsvirksomhet går tapt. I tillegg har Norge et stort uutnyttet potensial å hente i omgivelsesvarme og bærekraftig bioenergi. Den store barrieren for å få utnyttet mer overskuddsvarme ligger i bygningsmassen, ettersom den største andelen av bygningene ikke kan bruke annet enn strøm til oppvarming. Det finnes eksempler på konvertering fra direktevirkende strøm til vannbåren varme i dag, men det gjøres i liten grad. En av årsakene er at det først og fremst er energisystemet som tjener på denne konverteringen mens den er vanskeligere å regne hjem for bygningseieren. Denne fortjenesten for energisystemet er nettopp det vi trenger i Akershus, og derfor bør planstrategien ha fokus på reduksjon i strømforbruk i eksisterende bygningsmasse. Dette er viktig fordi elektrisk energi er høykvalitetsenergi som bør prioriteres til andre formål enn oppvarming, slik som elektrifisering av industri, transport- og anleggssektoren og andre klimatiltak. Økt konvertering fra direktevirkende strøm til vannbåren varme, som fjernvarme, vil også bidra til å øke selve markedet for å utnytte overskuddsenergi, noe som kan sees i sammenheng til krav om kost-nytte-analyse for utnyttelse av overskuddsvarme fra for eksempel datasentre.

Transport utgjør en betydelig del av regionens utslipp, inkludert luftfart, personbiler og varetransport. Det er viktig med en langsiktig strategi for å redusere utslippene fra transportsektoren. Mer energi bør avsettes til tungtransport, og vi støtter initiativer som omlegging i flytransport gjennom programmer som det grønne luftfartsprogrammet. Slike tiltak vil kreve mer fornybar energi og dedikerte arealer for å kunne gjennomføres effektivt.

Uten en helhetlig tilnærming risikerer vi å ikke oppnå de nødvendige utslippskuttene og en bærekraftig energiforsyning i fremtiden.

Konkrete Forslag:

- **Øke forståelse og støtte:** Vi er bekymret for at mangel på forståelse for behovet for nettutbygging og økt kraftproduksjon kan hindre fremgangen. Fylkeskommunen kan bidra ved å bygge forståelse blant innbyggere og næringsliv for disse behovene. Dette vil bidra til bredere støtte for nødvendige klimavennlige endringer.

- **Arealplanlegging for fornybar energi:** Arealmyndighetene må i sine arealplaner ta hensyn til at næringsområder har behov for fornybar energi. Det bør settes av arealer for energiproduksjon, som solcelleanlegg på bakken og tak, lokale varmesentraler, og vindkraft, samt nødvendig nettinfrastruktur.
- **Tverrkommunalt samarbeid:** Vi er bekymret for at mangel på samarbeid mellom kommuner kan føre til ineffektiv utnyttelse av ressurser. Derfor bør det etableres tettere samarbeid på tvers av kommuner og forvaltningsnivåer for produksjon av ny fornybar energi. Samarbeid kan sikre en helhetlig og effektiv tilnærming til energiproduksjon og distribusjon.
- **Prioritere energieffektivisering:** Fylkeskommunen og kommunene bør prioritere energieffektivisering for å frigjøre kapasitet i nettet til næringsformål. Dette kan inkludere tiltak som bedre isolering, energieffektive apparater, og smarte energistyringssystemer i offentlige bygg. I tillegg til de tradisjonelle tiltakene innenfor energieffektivisering bør Fylkeskommunen og kommunene ha fokus på å kutte strømforbruket i bygningsmassen for å frigjøre kapasitet i strømmettet. Dette innebærer tiltak som å støtte konvertering fra elektrisk til vannbåren varme i den eksisterende bygningsmassen for å legge til rette for andre energikilder og utnyttelsen av overskuddsenergi til oppvarming.
- **Utnyttelse av lokale varmeressurser:** Planstrategien bør legge til rette for at lokale varmeressursene som kan utnyttes, bør utnyttes til økt fjernvarmeproduksjon i regionen. Det bør planlegges for at nye næringer som genererer overskuddsvarme legges til områder der den kan utnyttes, altså der det finnes eller etableres en infrastruktur for det (for eksempel datasentre, hydrogenproduksjon). Her er det viktig å belyse at forutsetningene for utvidelse av fjernvarme er at det legges til rette for systemer for fleksible oppvarmingsløsninger, slik som vannbåren varme.

Miljø, naturmangfold og bærekraftig arealbruk

Planstrategien viser en høy forståelse for problematikken rundt miljø, naturmangfold og bærekraftig arealbruk, og adresserer mange viktige aspekter. Målene er gode, men vi ønsker å se mer konkretisering på hvordan vi skal komme fra A til B. Dette inkluderer kartlegging av hvilke områder som bør vernes, hvilke områder som er grå, og hvilke som er restaurerbare.

Det har kommet mye faktagrunnlag som tilsier at vi har stor ressursknapphet i møte med fremtiden, og at spesielt naturen vår er under press. De nyligste og mest relevante rapportene viser til Klimautvalget NOU 2023: 25 Omstilling til lavutslipp – veivalg for klimapolitikken mot 2050 og Naturrisikoutvalget NOU 2024: 2 I samspill med naturen – Naturrisiko for næringer, sektorer og samfunn i Norge. I en fremtid der vi klarer å redusere klimagassutslipp og ivareta naturen, bruker vi mye mindre ressurser enn det vi gjør i dag.

Konkrete forslag:

- **Etablere faktabasert oversikt:** Arealpresset i Norge er enormt, enten det er snakk om veiutbygging, industri, hytter eller kraft. I dag bygges viktig natur ned bit for bit, og det finnes ingen eller få gode oversikter over omfanget av den samlede påvirkningen nedbyggingene har. Fylkeskommunen bør derfor bidra til å etablere en faktabasert oversikt over den samlede påvirkningen i fylket.
- **Integrere påvirkning på biologisk mangfold og naturrisiko tidlig i planleggingen:** Dette bør gjøres tidlig slik at resultatene kan påvirke utformingen og lokaliseringen av tiltaket.
- **Parallelt arbeid med nasjonalt naturregnskap:** Det jobbes med implementeringen av nasjonalt naturregnskap (ferdig 2026), samt hvordan Norge skal svare ut sine forpliktelser knyttet til Den internasjonale naturavtalen (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework). Samtidig som dette arbeidet pågår, utvikles det nye byggeprosjekter i Norge hver dag. Det er derfor viktig at fylkeskommunen parallelt med arbeidet som pågår i

staten jobber med å innhente faktagrunnlag og etablerer prosesser som sikrer at naturen blir ivaretatt også i disse utbyggingene som skjer fremover, og at planarbeidet speiler det som vil skje litt frem i tid.

- **Stille krav til naturkartlegging:** Delmål 6E: "I Akershus sikrer vi verdifull og gjenværende nærnatur og restaurerer ødelagte eller skadde naturområder." Dette kan gjøres gjennom å stille krav til naturkartlegging som en del av alle nye utbygginger samt krav om null netto tap av natur samt krav om økologisk kompensasjon. Utbyggere bør utarbeide og implementere en økologisk kompensasjonsplan som en del av sine prosjektplaner. Denne planen skal godkjennes av fylkeskommunen før prosjektet kan igangsettes.
- **Samfunnsnyttene må være tydelig:** Vi mener at samfunnsnyttene av arealbruk må være tydelig som et av punktene i planstrategien.

Akershus Energis rolle og bidrag til å nå målene i regional planstrategi

Akershus Energi har en tydelig visjon om å bidra positivt til samfunnet gjennom produksjon og utvikling av fornybar energi. Vår nye visjon, "Mer energi. Mer framtid. Mer tilbake.", beskriver vår ambisjon om å gi mer enn vi får. Vi har som mål å bli klima- og naturpositive innen 2035, og denne ambisjonen vil vi realisere gjennom konkrete tiltak og strategier som ikke bare bidrar til å nå de regionale målene, men også skaper varige verdier for samfunnet.

1. **Dele kunnskap og bidra med faktagrunnlag:** Akershus Energi ønsker å spille en aktiv rolle i å dele vår kunnskap og ekspertise innen energisektoren. Vi vil bidra til at beslutningstakere har tilgang til et godt faktagrunnlag når de skal ta viktige avgjørelser. Gjennom forskningssamarbeid og datadeling kan vi bidra til å styrke grunnlaget for informerte og bærekraftige beslutninger.
2. **Produksjon av fornybar energi:** Vi har et betydelig produksjonsmål om å bidra til å realisere 3 TWh ny fornybar energi i vårt område innen 2035. Dette skal oppnås sammen med partnere gjennom rehabilitering og oppgradering av eksisterende vannkraftverk, utbygging av vindkraft, storskala solkraft, sol på tak, og fjernvarme og fjernkjøling. Denne satsingen er spesielt viktig da Akershus er et av Nordens største underskuddsområder for energi.
3. **Nye lokale energiløsninger:** Akershus Energi jobber kontinuerlig med å utvikle smarte lokale energiløsninger som kan skape muligheter, arbeidsplasser og verdiskaping i regionen. Ved å implementere fleksible energiløsninger for næringskunder, og jobbe med ladeløsninger for tungtransport sikrer vi krafttilgang og støtter lokal næringsutvikling. Dette bidrar til en bærekraftig vekst og gir økonomiske fordeler for lokalsamfunnene.
4. **Utnyttelse av lokal overskuddsenergi med fjernvarme:** Utbygging av fjernvarme er en viktig del av vår strategi for å utnytte lokal overskuddsenergi som ellers ville gått til spille, som f.eks. biobrensel, solenergi, kloakk og spillvarme fra kuldeproduksjon. Her er det også muligheter for å utnytte fremtidig spillvarme fra for eksempel datasenter og hydrogenproduksjon m.m. Ved å utnytte overskuddsenergi fra ulike kilder, kan vi redusere belastningen på det eksisterende strømmettet og samtidig tilby en pålitelig og bærekraftig energiløsning til lokalsamfunnet.
5. **Klima- og naturpositive ambisjoner:** Vår bærekraftsambisjon innebærer å bli klima- og naturpositive. Dette betyr at vi skal gi mer tilbake til naturen enn det vi tar. Gjennom innovative løsninger og samarbeid med ulike aktører, er vi overbevist om at vi kan nå dette målet. Dette vil ikke bare bidra til å bevare og forbedre naturressurser, men også sikre en bedre fremtid for kommende generasjoner.

Akershus Energi er forpliktet til å jobbe mot en bærekraftig fremtid ved å levere mer ren energi, fremme innovasjon, og skape mer verdi for samfunnet. Gjennom våre tiltak og strategier vil vi bidra til at Akershus fylkeskommunes når sine klimamål.

Akershus fylkeskommune
post@afk.no
Høring regional planstrategi/2024/31963-1

Vår dato: 25.06.2024
Deres dato: 12.04.2024
Deres referanse: 2024/31963-1

Hørings svar – regional planstrategi for Akershus 2024-2028

NHO Viken Oslo takker for muligheten til å gi innspill til Akershus fylkeskommunes nye regionale planstrategi for 2024-2028.

NHO Viken Oslo er den største regionforeningen i NHO og representerer 10.470 medlemsbedrifter, hvorav 95 prosent er små og mellomstore, på tvers av alle næringer i Akershus, Buskerud, Østfold og Oslo. Til sammen sysselsetter våre medlemsbedrifter i overkant av 269.000 årsverk i hele regionen. 2.950 av disse bedriftene og 78.000 årsverk er i Akershus.

Næringslivets rolle og viktigste bidrag til å nå målene i regional planstrategi handler for det første om å sikre økonomisk bærekraft. Bedriftene er ryggraden i det norske velferdssamfunnet. Det er bedriftene som sikrer verdiskaping i hele Akershus. De gir levende lokalsamfunn med arbeidsplasser, tjenestetilbud og velferd for innbyggerne.

Det handler også om miljømessig bærekraft. Klimaendringene krever en storstilt innsats, og de store løftene må skje i fellesskap. Her går bedriftene foran for å skape de løsningene vi trenger, og besitter i dag mange grønne løsninger som kan brukes for å redusere utslippene. Samtidig er det viktig å huske at kun et lønnsomt næringsliv vil fortsette å klare og finne løsningene for en bærekraftig fremtid.

Bedriftene bidrar også til fylkets sosiale bærekraft. Omstillingsbehovet blir stort i årene fremover. Omstillingen må gå hånd i hånd med et anstendig arbeidsliv med et sterkt trepartssamarbeid, høy tillit og at flere kommer i jobb. Ved å sikre et variert næringsliv i hele fylket, bidrar vi til et seriøst arbeidsliv som skaper verdier og inkluderer flere.

NHO Viken Oslo opplever at ambisjonene som er satt i forslaget til regional planstrategi i stor grad tar hensyn til næringslivets behov. Det er positivt at etter- og videreutdanning gjennom fagskolene samt yrkesfagene er nevnt særskilt, ettersom bedriftene i Akershus mangler kvalifisert arbeidskraft. Vi oppfordrer derfor Akershus fylkeskommune til å styrke Fagskolen i Viken og arbeide for at dette viktige tilbudet til bedriftene i Akershus, blir tilpasset næringslivets behov i hele fylket.

Det er positivt at Akershus fylkesting har vedtatt å bygge ny regional planstrategi på regional planstrategi for Viken, ettersom dette gjør det lettere å komme raskt i gang med nye regionale planer. NHO Viken Oslo er det viktig at de regionale planene er så helhetlig og samordnet som mulig, med lokal og regional ansvarsfordeling, for å ivareta FN's 17 bærekraftsmål.

Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

NHO Viken Oslo støtter de foreslåtte delmålene, men ønsker at innovative anskaffelser og offentlig innkjøpsmakt omtales og at det legges inn tiltak knyttet til dette.

I en innovativ anskaffelse går man i dialog med markedet før anskaffelsen, formidler behovet og overlater løsningen til leverandørene. Slik gir man bedriftene incentiver til å skape bedre og mer bærekraftige produkter og tjenester for fremtiden. Det er viktig at alle offentlige aktører som kjøper varer og tjenester har et bevisst forhold til sin innkjøpsmakt.

Hva angår svart økonomi i offentlige innkjøp, viser NTAES' rapport om svart økonomi innen leverandører til det offentlige (2022) at leverandører som enten er straffet, har mottatt reaksjoner fra kontrollatene eller har vært mistenkt for lovbrudd, har hatt oppdrag på totalt 243 milliarder kroner i perioden 2015-2020. Det er viktig å anerkjenne at arbeidslivskriminalitet er alvorlig for de seriøse aktørene og den enkelte arbeidstaker, og offentlige oppdragsgivere har et særlig ansvar for å sikre ryddige forhold og et seriøst arbeidsliv.

Klimavennlig energiomstilling

NHO Viken Oslo ønsker at den regionale planstrategien setter tydeligere mål for energieffektivisering og kraftutbygging der det er mulig.

Energieffektivisering er også det raskeste og minst konfliktfylte vi kan gjøre for å øke tilgangen til kraft, og for å avlaste strømmettet – det kan være gjennom eksempelvis lokal solkraftproduksjon eller etterisolering. Det hjelper mye, men samtidig ikke på langt nær nok. Derfor må også Akershus produsere kraft der det er mulig, og særlig solkraft peker seg ut som det mest aktuelle alternativet i dette fylket.

Gjennom [Kraftløftet](#), et regionalt kunnskapsgrunnlag utarbeidet av LO, NHO og Energidepartementet, setter vi mål for produksjon og frigjøring av kraft. Innen 2030 bør produksjonen av **fjernvarme økes med 1,5-2,5 TWh**, produksjonen og utbyggingen av **solkraft bør økes med 1,4 TWh** og **energieffektivisering** av bygninger bør bidra til at det **frigjøres 2,5 TWh**.

Akershus bør sette tilsvarende konkrete mål i ny regional planstrategi.

Miljø, naturmangfold og bærekraftig arealbruk

For å nå målene i Naturavtalen trengs det at det offentlige og bedriftene jobber godt sammen når nye rammebetingelser skal sette premissene for aktivitet.

Klima- og naturpolitikken må sees i sammenheng med andre samfunnshensyn. Det betyr at vi skal ta bedre vare på det vi har, utnytte grå arealer bedre og vurdere samfunnsnyttene av

naturinngrep strengere – og samtidig ivareta behovet for verdiskaping, boligbygging, nødvendig infrastruktur og samfunnsutvikling.

Oppfølgingen av Naturavtalen må følgelig basere seg på kunnskap, helhetlig forvaltning og forutsigbarhet. Jevn omstilling fram mot målene i natur- og klimapolitikken fremfor bratt omstilling på slutten av avtaleperioden reduserer risiko for bedriftene.

Regional planlegging i Akershus

Det er positivt at areal- og mobilitetsplanleggingen i Akershus samordnes med Oslo, og NHO Viken Oslo støtter at dette gjøres gjennom en ny felles regional plan for areal og mobilitet.

NHO Viken Oslo støtter også at utdanningstilbudet i større grad dimensjoneres etter arbeidslivets behov, slik det er beskrevet under kapittelet om regional plan for kompetanse og verdiskaping for Oslo og Akershus. Det er også positivt at kompetanse og verdiskaping sees under ett for Oslo og Akershus. Samtidig må det tas høyde for at kompetansebehovet og næringsvariasjonen er stor innad i Akershus og enkelte steder skiller seg stort fra hovedstadens behov, noe som må tas høyde for i ny regional plan for kompetanse og verdiskaping.

Vi takker igjen for muligheten til å komme med innspill, og utdyper gjerne våre svar dersom det er ønskelig.

Med vennlig hilsen,

Vegard Einan
Regiondirektør

Hanna Flood
Politisk rådgiver

Akershus Fylkeskommune
Høringsinnspill inngis elektronisk

Deres ref: 2024/31963-1

Vår ref: TA

Oslo, 20. juni 2024

Høringsinnspill til Akershus fylkeskommunes regionale planstrategi

Vi viser til høringsbrevet fra Akershus Fylkeskommune om regional planstrategi 2024-2028 datert 12.04.2024, hvor det bes om innspill fra aktørene angående høringsnotatet. Høringsfristen er satt til 25. juni 2024.

Norges Taxiforbund ble stiftet i 1919 og er en landsdekkende arbeidsgiverorganisasjon for løyvehavere. Vi organiserer over 3000 medlemsbedrifter med ca. 4800 løyver, som utøver drosjeyrket i hele landet. For øvrig inkluderer forbundet også Forum for Taxisentraler, med 45 medlemsentraler.

Som en organisasjon som arbeider for å fremme bærekraften og kvaliteten til fremtidens transport, ønsker Norges Taxiforbund å bidra til en kunnskapsbasert, moderne og innovativ tilnærming til regulering og politikk innen drosjenæringen. Derfor har vi valgt å sende våre synspunkter som hørings svar.

Ved togstans eller annen stans i de kollektive reisemidlene er drosjene viktige for transportberedskapen. Derfor er det avgjørende at Akershus fylkeskommune innlemmer drosjenes logiske plassbehov i sin planstrategi.

I byer og tettsteder oppstår det ofte problemer når mange drosjer sirkulerer eller tar oppstilling på steder som ikke er godkjente drosjeholdeplasser. Dette fører til frustrasjon blant naboene på grunn av ulovlig kjøring og parkering. For å avhjelpe denne situasjonen, er det nødvendig med gode løsninger fra fylkets side. Spesifikke punkter som bør adresseres:

- Drosjenes tilgang og plass på kollektivterminaler (taxiholdeplasser):** Det er viktig å sikre tilstrekkelig antall og godt plasserte drosjeholdeplasser på kollektivterminalene for å unngå kaos og sikre en effektiv transportberedskap.
- Drosjenes tilgang og plass i byer og tettsteder (taxiholdeplasser):** Det bør etableres flere og godt merkede drosjeholdeplasser i byer og tettsteder for å unngå ulovlig parkering og kjøring, og for å minske belastningen på nærmiljøet.

Vi ber om at disse punktene blir nøye vurdert og innarbeidet i den regionale planstrategien for å sikre en smidig og effektiv transportberedskap i Akershus fylke.

Med hilsen
Norges Taxiforbund

Akershus fylkeskommune
Postboks 1200 Sentrum

0107 Oslo

Epost: post@afk.no

Sørumsand, 25. juni 2024

Høringssvar planstrategi for Akershus

Næringsforeningene i Aurskog-Høland og Lillestrøm kommune viser til høringsutkast til «Regional planstrategi for Akershus 2024 – 2028».

Vi har gjennomgått forslaget og har noen innspill til den videre prosessen.

FNs bærekraftsmål som ramme

Næringsforeningene er enig i at FNs bærekraftsmål legges til grunn for planverket. Vi merker oss forbeholdet om at dersom fylket skal lykkes med å nå målene innen 2030, må alle deler av samfunnet bidra. Dette forbeholdet er vi enige i. Vi vil ikke kunne oppnå målene uten at myndighetene på alle nivåer legger bedre til rette med konkrete tiltak. Det hjelper ikke med fine målformuleringer eller pålegg hvis det ikke finnes grunnlag for å gjennomføre tiltak for å nå målene. Hvis f.eks. transporten skal bli utslippsfri innen en fastsatt frist, må nødvendig infrastruktur med tilstrekkelig strøm samt areal for å bygge ladeanlegg, være tilgjengelig.

Regional planstrategi for Akershus

Regional planstrategi er den sentrale prosessen for utforming av felles, langsiktige mål for fylket. Planstrategien skal vise hvilke regionale planer som er nødvendig for å nå disse målene. Etter vår mening er det viktigste formålet med Akershus planstrategi å tilby et verktøy som fylket selv og kommunene kan bruke for å utnytte utviklingsmulighetene som finnes. Det er selvsagt at nasjonale føringer skal hensyntas, men de mulighetsrom som nasjonale føringer gir, må kommunene fritt kunne utnytte. Akershus fylke er i all hovedsak landdistrikt og ikke byområde. Alle føringer, også nasjonale, må tillempes denne realitet.

Utkast til regional planstrategi inneholder mye positivt

Næringsforeningene mener at utkastet til den regionale planstrategien redegjør på en god måte for viktige utviklingstrekk og utfordringer. Vi merker oss at det er mange formuleringer om mål, bl.a. konkrete delmål, men vi savner en visjonsformulering som både hovedmål og delmål kan utledes fra.

Akershus er som det står, et mangfoldig fylke, og hvis aktørene i Akershussamfunnet i fellesskap skal arbeide for å møte utfordringene, bør man ha en klar, felles visjon og klart hovedmål. Dette er viktig når kommunene er lovpålagt å *«legge den regionale planstrategien og prioriteringene i denne til grunn for det videre planarbeidet i regionen»*.

Akershus fylkesting har vedtatt å videreføre arbeidet med flere gamle regionale planer. Det er forståelig, men er etter vår mening ikke det ideelle. Erfaringene med f.eks. den gamle regionale ATP er ikke bare positive. Derfor mener vi at de som skal arbeide med disse planene, også må ta med seg at erfaringene som man har, ikke alltid har vært like positive. Det er et faktum at flere kommuner har opplevd den gamle ATP som en detaljstyringsplan og ikke

et strategisk hjelpemiddel. Derfor må det presiseres at de nye planene er et overordnet strategisk hjelpemiddel. At antall regionale planer reduseres fra syv til tre, er positivt.

Langsiktige utviklingsmål for Akershus

Næringsforeningene merker seg at innsatsområdene er gjort mer konkrete og relevante for Akershus, men de bør konkretiseres ytterligere.

Generelt mener vi at de målformuleringer som er valgt, i for liten grad er tar utgangspunkt i dagens realiteter. Derfor kan de lett oppfattes teoretiske og lite realistiske. Eksempel på dette finner vi i kapitlet «*God livskvalitet og like muligheter*». Alle har ikke god livskvalitet og alle har ikke like muligheter eller forutsetninger. Derfor må formuleringene endres. Hvis ikke, oppfattes de lett som floskler.

Areal og mobilitet

For næringslivet er areal og mobilitet svært viktig. Derfor er «*Regional plan for areal og mobilitet for Oslo og Akershus*» det vi har valgt å fokusere på.

Den kraftige veksten som Akershus opplever, skaper økt behov for arbeidsplasser og setter større krav til både persontransport og varetransport.

Romerike er landets viktigste knutepunkt for transport av personer og gods på jernbane, vei og fly. De viktigste Europaveier og riksveier og jernbanelinjer går gjennom Akershus, og vi har landets hovedflyplass på Gardermoen. For næringslivet betyr dette at all infrastruktur gjennom fylket er en kritisk innsatsfaktor når næringsutvikling skal skje. Både veikapasitet og banekapasitet er til tider overbelastet, og det er lite sannsynlig at store investeringer vil kunne skje de nærmeste årene. Den nylig fremlagte NTP 2025 – 2036 er et bevis på det. Det må følgelig bli mer vedlikehold enn nyinvesteringer fremover. Akershus fylke har et stort vedlikeholdsetterslep, og planverket må synliggjøre at dette prioriteres.

Akershus er et transittfylke for både persontransport og varetransport. Den trafikken vil mest sannsynlig også øke. Derfor må vedlikeholdet prioriteres.

Den lokale trafikken innad i fylket kan i større grad reguleres ved lokalisering av bolig og næringsarealer. For å få redusert arbeidsreiser mest mulig, bør avstand mellom bolig og arbeidsplass være kortest mulig. Næringsområder må nødvendigvis kunne utnytte eksisterende infrastruktur, både vei og bane. Tettstedsutvikling bør i større grad ta hensyn til dette. For tettsteder trenger både varierte botilbud, variert næringsvirksomhet og arbeidsplasser.

Akershus fylke er i stor grad også et betydelig landdistrikt. Det er derfor viktig at overordnede planer på fylkesnivå ikke «låser inn» aktivitet og utvikling utenfor fylkets byer og de større tettsteder. Erfaringene fra den såkalte «knutepunktstrategien» er at den i for stor grad legger vekt på nærhet til kollektivtilbudene, og overser behovet for den naturlig boligutvikling som må til for å vedlikeholde bosettingen i disse områdene. Tilsvarende opplever eksisterende næringsliv at overordnede planer er til hinder for en videreutvikling av sine bedrifter der hvor de driver sin virksomhet.

Innflytting til Akershus skjer også fra Oslo og andre byer, og derfor må det utvikles nye og flere arbeidsplasser over hele fylket. Akershus har det Oslo mangler, nemlig areal. Derfor er

mulighetene for næringsutvikling i Akershus bedre enn i Oslo. Akershus fylke trenger en areal- og mobilitetsplan som tar hensyn til dette, prioriterer Akershus og ikke Oslo. Vi har registrert Fylkestingets vedtak 14.12.2023 og ser fram til en snarlig avklaring av mobilitets- og arealplanen.

Utvikling av landbruk og utvikling av annen næringsvirksomhet er mulig.

Det er viktig å utvikle landbruket. Matjord er viktig og må bevares. Utvikling av landbruket står ikke i motstrid til å utvikle areal for andre næringer. Annen type næring kan etableres utenom dyrket, eller dyrkbar matjord og drivverdig skog. Nye næringsarealer kan legges på uproduktive områder. Slike områder finnes også i nærheten av viktig infrastruktur som er en forutsetning for all næringsvirksomhet.

På paneldebatten som avsluttet Viken fylkeskommunes planseminar i Drammen i fjor, deltok også daværende ordfører i Lørenskog, Ragnhild Bergheim. Hun pekte bl.a. på viktigheten av at den regionale planleggingen var godt koordinert med kommunenes planlegging. Den koordineringen er viktig, og vi vil understreke at det fylkeskommunale planverk må gi den enkelte kommune utviklingsmuligheter, slik kommunen selv mener lokalmiljøene best kan utvikles. Derfor må både den regionale planstrategi og de enkeltplaner som lages, primært være strategiske og angi overordnede visjoner og mål. Det er dessverre et faktum at nåværende ATP fra 2015 har vært mer detaljstyrende enn det som var tanken og har vært ønskelig. Det strategiske og overordnede må være viktigere enn at kommunene skal oppleve detaljstyring.

Lørenskogs ordfører sa også at – «*Vi skal gi gode innspill til de regionale planene, og så følge opp i de kommunale planene. For mange av tiltakene vil skje på kommunenivå*». Dette må fylkets planstrategi ta til følge.

Helhetlig by- og stedsutvikling

Planen beskriver: «En fragmentert by- og stedsutvikling er et utviklingstrekk som utfordrer kvaliteten på stedene våre. Det er karakteristisk for hele landet, men kan ha særlige negative konsekvenser i et fylke som Akershus med sterk vekst. Dette er en utfordring som innebærer stort behov for å prioritere kvalitet i fortettingen for å sikre bærekraftige byer og steder.»

Vi er enige i at kvalitet er en viktig faktor i bærekraftige byer og steder. Men for å håndtere en fragmentert by- og stedsutviklingen, så er ikke kvalitet i seg selv et virkemiddel som svarer ut problemstillingen. Det må antas at utfordringen med en fragmentert utvikling, er at den ikke bygger opp under en større helhet. Derfor er det viktig å fokusere på at det utarbeides gode overordnede, helhetlige og fremtidsrettede planer. Da kan den løpende (fragmenterte) utviklingen være tilpasset de overordnede målene og bidra til en samlet helhet mot en ønsket by- og stedsutvikling.

Kompetanseutvikling og innovasjon som viktige brikker for verdiskapning

Ved siden av tilgang til fornybar kraft er tilgang på riktig og tilstrekkelig kompetanse en av de viktigste utfordringene for næringsutvikling i vår region. Planstrategien peker på at Akershus har som ett av fem langsiktige utviklingsmål å være en miljøvennlig, bærekraftig, moderne og innovativ region. Næringsforeningene i Aurskog-Høland og Lillestrøm er enig i dette målet. Vi er også enig i at «*Alle som bor i Akershus, skal ha mulighet til å lykkes og til å leve livet sitt så godt som mulig*». Regional planstrategi blir derfor et viktig, strategisk verktøy som kommunene kan bruke for å gi innbyggerne tilbudet de både skal og bør ha.

Akershus har i dag en felles regional plan for innovasjon og nyskaping med Oslo kommune. Vi støtter at Akershus ønsker å videreføre samarbeidet. Samtidig viser vi til behovet for å utvikle innovasjonsdistrikter også i Akershus. Både for å tiltrekke og beholde innbyggere i byer og steder med kvalitet, og med et attraktivt lokalt næringsliv. Men også for å motvirke en opphopning av arbeidsplasser med krav til langvarig høyere utdanning til Oslo. Vi ser det derfor som viktig at planen peker på ambisjonen om å utvikle innovasjonsdistrikter (blant annet på Romerike) og møteplasser mellom næringslivet og utdanningsinstitusjonene (for å sikre næringslivet riktig kompetanse). De påpekte utfordringene og mulighetene som ligger i omstillingen til et lavutslippssamfunn, samt kompetanse for å sikre omstillingsevne og konkurransekraft i næringslivet taler for at planen bør omtale behovet for støtte til gründere og skalering av slike oppstartsbedrifter. En videreføring av Etablerertjenesten etter dagens Akershus-modell (med levering fra etablerte gründerhus) er også et viktig tiltak for å fortsette den positive utviklingen av nye forretningsideer.

Vennlig hilsen

Inger Lise Melby Nøstvik Harald André Ryen Per Mathisen Dag Kjensjord Eivind Landsverk

Akershus fylkeskommune
Postboks 1200 Sentrum
0107 OSLO

Saksbehandler:
Ola Skar
Deres ref.: 2024/31963-1
Vår ref.: 24/00076-14
Dato: 19.06.2024

Ruters høringsinnspill - forslag til regional planstrategi for Akershus 2024-2028

Ruter planlegger, samordner, bestiller og markedsfører kollektivtrafikken i Oslo og Akershus, og sørger for et felles pris- og billettsystem for T-bane, trikk, buss og båt. Ruter er et kompetanseorgan for kollektivtrafikk og vår visjon er å skape bærekraftig bevegelsesfrihet i hovedstadsområdet.

Regional planstrategi 2024-2028 for Akershus er et overordnet strategisk styringsdokument. Det bes om generelle innspill til hele strategi-utkastet. I tillegg ønskes det særlig tilbakemeldinger på deltemaene; utviklingstrekk, planbehov og aktørenes bidrag. Planstrategien skal være grunnlaget for politikkutforming i Akershus, og være retningsgivende for prioritering, samordnet innsats og virkemiddelbruk fra ulike offentlige aktører.

Generelle innspill til strategien

“Akershus skal være en miljøvennlig, bærekraftig, moderne og innovativ region. Alle som bor i Akershus, skal ha mulighet til å lykkes og til å leve livet sitt så godt som mulig.»

Agenda 2030 og FNs 17 bærekraftsmål er lagt som ramme for samfunns- og arealplanleggingen. Det vises til at bærekraftsmålene bidrar til å binde det globale sammen med det lokale, og skal inspirere til innsats på alle forvaltningsnivåer. Ruter støtter denne tilnærmingen, og viser til kollektivtrafikk som et aktivt virkemiddel i samfunnsplanleggingen for ulike politikkområder. Dette bør komme tydeligere fram i strategien.

UITP «The International Association of Public Transport» har utarbeidet et «policy dokument» som tar for seg 12 ulike samfunnsområder hvor kollektivtrafikken bidrar til måloppnåelse. Kollektivtrafikken kan med dette være en del av løsningen på en rekke komplekse samfunnsutfordringer og en viktig bidragsyter til et mer bærekraftig samfunn.

Ref. vedlagt link: Public transport, <https://ptbenefits.uitp.org/pt-benefits/>

Potensial for bedre å utnytte eksisterende infrastruktur gjennom fortetting

Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus har siden 2015 vært bærebjelken i en samlet strategi for areal- og transport. Strategien har også vært førende for Ruters prioriteringer. Det er viktig å utnytte potensialet knyttet til eksisterende banesystemer. Dette for å styrke eksisterende senterstrukturer og bygge opp under kollektivtrafikken, men også for å unngå byspredning, naturtap og økt bilkjøring.

I Akershus ligger det fortsatt et stort potensial knyttet til videre utvikling av byer og stasjonsbyer langs jernbanen, og også noe langs T-banen.

Statlige planretningslinjer for infrastruktur og framkommelighet

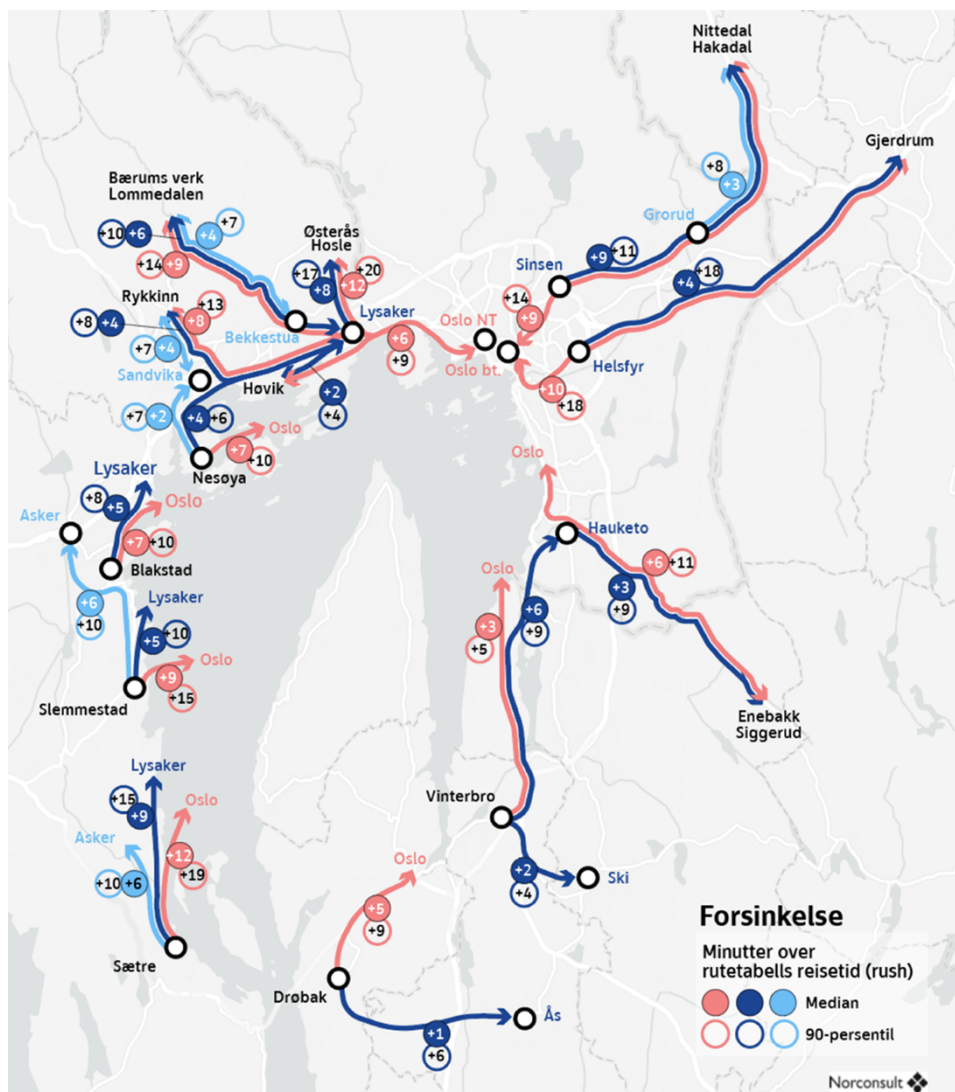
Det vises til Statlige planretningslinjer om at infrastruktur og framkommelighet for kollektivtrafikken skal prioriteres i planleggingen. I transportkorridorer hvor det er grunnlag for det, skal areal og kapasitet til bane og annen kollektivtrafikk vektlegges.

Statens vegvesen har fått i oppdrag å belyse hvilken sammensetning av tiltak og virkemidler som kan gi best effekt for å nå det overordnede målet for byveksttalen og Oslopakke 3. Analysene viser at som enkeltstående tiltak er det de bilrestriktive tiltakene som gir mest effekt, og at det vil være nødvendig med bilrestriktive tiltak for å oppnå nullvekst i biltrafikken.

Bilrestriktive tiltak som prising på systemnivå, og lokale tiltak i form av for eksempel omprioritering av gateareal, er positivt. Bilrestriktive tiltak vil også bedre framkommeligheten for buss og trikk samt gjøre ikke motoriserte og delte grønne reiser mer konkurransedyktige.

En av de viktigste virkemidler for trafikkreduksjon er parkeringspolitikk. I TØIs Tiltakskatalog for transport og miljø er «[Helhetlig parkeringspolitikk](#)» beskrevet. Prinsippene bør inkluderes som grunnleggende dokument i planstrategi. Tiltakskatalogen er basert på tre delrapporter Civitas skrevet for Viken fylkeskommune.¹

¹ (Langeland, J. L. og Fosli, O. 2020, Delrapport 1: Virkemidler, barrierer og utfordringer med en helhetlig parkeringspolitikk. Parkering som virkemiddel i areal- og transportpolitikken i Oslo og Viken. Civitas rapport. Langeland, J. L. og Fosli, O. 2021a Delrapport 2: Case-studier og omtale av parkeringspolitikken i kommunene. Parkering som virkemiddel i areal- og transportpolitikken i Oslo og Viken. Civitas rapport. Langeland, J. L. og Fosli, O. 2021b. Delrapport 3: Prosess for utvikling av en helhetlig parkeringspolitikk. Parkering som virkemiddel i areal- og transportpolitikken i Oslo og Viken. Civitas rapport.

Forsinkelser for kollektivtrafikken har en høy kostnad både for den enkelte og samfunnet, og gjør kollektivtrafikken mindre konkurransedyktig.

Forsinkelser er «normaltilstand» i rush, som innebærer at den reelle reisetiden ofte er lengere enn den planlagte

Ruter anbefaler en helhetlig plan med tiltak for å sikre framkommelighet for kollektivtrafikken.

Diagrammet er fra rapport om «bussterminalstruktur i Oslo-området, Ruter 2023.

God framkommelighet er avgjørende for et velfungerende kollektivsystem

God framkommelighet bidrar til god utnyttelse av transportressursene, som innebærer flere avganger, bedre overganger, mindre trengsel og lavere driftskostnader.

Framkommelighet er også avgjørende for ruter som pendler igjennom knutepunkt, og for å sikre gode overganger i kollektivnettverket. Dette er særlig viktig i Akershus, hvor mange kollektivreisende er innom og bytter i knutepunktene i fylket (Lillestrøm, Ski, Kolbotn, Sandvika, Asker etc.).

Gode og funksjonelle knutepunkt

Å utvikle gode og funksjonelle knutepunkt er krevende med en rekke kryssende hensyn. Ruter er bekymret for at plass for nødvendig areal til bærekraftig bevegelsesfrihet nedprioriteres av ulike utbyggingshensyn.

Ruter anbefaler høy arealutnyttelse ved strategiske knutepunkt, men dette må ikke gå på bekostning av at knutepunktets primærfunksjon som effektivt byttepunkt. Det bør derfor stilles krav for å hensynta bærekraftig bevegelsesfrihet og framkommelighetshensyn på en god og balansert måte i et tidlig stadium av planprosessen.

Arven fra KVV Oslo-Navet

KVV Oslo-Navet, konseptvalgutredning for økt transportkapasitet inn mot og gjennom Oslo fra 2015, anbefalte bygging av ny tunell for tog og T-banen gjennom sentrum. Strategien anbefalte også nye

trikkelinjer, samt utbygging av effektive og kapasitetssterke knutepunkt. Med disse grepene på plass skulle Oslo S avlastes for busstrafikk.

Anbefalingene om å flytte regionbussene, som i dag i stor grad betjener områder i Akershus, hadde med dette en forutsetning som ikke har blitt realisert. I tillegg har vedlikeholdsetterslep av infrastruktur på jernbanen samt manglende tog-kapasitet tidvis skapt store utfordringer for pendlere fra Akershus.

Attraktiv kollektivtrafikk er en bærebjelke i en trivelig og funksjonell storby, og er strukturerende for areal- og samfunnsutviklingen. Det er derfor viktig at Oslo og Akershus i fellesskap jobber mot helhetlige løsninger for grønn mobilitet og nullvekstmålet.

Forslag om krav til mobilitetsplan ved større utbygginger

Transportbehovet bør løses ved aktiv transport det vil si at flertallet går eller bruker sykkel, supplert med kollektivtransport og delte mobilitetstjenester. Konsentrert arealutvikling slik at transportbehovet reduseres og kortreist hverdagsliv blir mulig for de fleste er essensielt. Ferdselen inngår som del av stedlige kvaliteter og byrom slik at det er trivelig og trygt å ferdes til fots, med sykkel og til/fra holdeplass, samtidig som at bylogistikken ivaretas.

I tillegg er det viktig at tiltakshaver/utbyggere viser helhetlige løsninger for sitt logistikkbehov, herunder løsning for varetransport og parkering. Når dette ikke løses godt nok i tiltakets areal, fører det ofte til dårligere fremkommelighet og trafikkfarlige situasjoner i offentlig gate.

I Stavanger kommune stilles det i kommuneplanen krav til mobilitetsplan ved alle etableringer og bruksendringer for mer enn 50 ansatte, og for byggetiltak større enn 1 000 m² BRA.

Bestemmelsen gjelder alle plannivå og søknader om tiltak. Ruter foreslår at tilsvarende bestemmelser kommer inn i for kommunene i Akershus ivareta ønsket måloppnåelse.

Målet må være å skape et samfunn der eierskap til egen bil ikke er nødvendig.

Innspill til etterspurte del-tema

Utviklingstrekk i samfunnet som bør/kan vektlegges mer.

Ruters mål er å sikre at fremtidens kollektivtransport ikke bare reduserer utslipp, men også bidrar til å øke folks bevegelsesfrihet. Økt bevegelsesfrihet betyr økt livskvalitet for hver og en av oss, men betyr ikke nødvendigvis flere og hyppigere reiser. Kanskje kan vi i fremtiden reise noe mindre – kortere og grønnere.

Ruter jobber for å kunne tilby et knippe av nye mobilitetstjenester innpasset som et samlet tilbud til regionens borgere. I dette inngår uttesting av selvkjørende delt-bestillingstransport. Dersom piloteringen viser seg vellykket, er Ruter ønsker å innfase dette som en integrert del av tilbudet. Ryggraden i kollektivnettet vil fremdeles være et kapasitetssterkt og høyfrekvent kollektivnettverk som denne type tjeneste kan supplere.

Mikromobilitet, særlig i form av el-sparkesykler, har også inntatt byområdene i Akershus. Utfordringen etter Ruters mening er å innpasse sparkesyklene i både byene og kollektivtilbudet på en bedre måte enn det tilfellet har vært til nå, samt stille klare krav til bærekraftig drift. Ruter ønsker å bidra som en aktiv part for å få dette til, og har samarbeid med flere aktører for å teste ut mulige modeller.

Nye handlevaner skaper også mobilitetsendringer. I dag foregår ti prosent av all varehandel på nett, men det anslås en tredobling det neste tiåret. Det vil få konsekvenser for distribusjon og logistikk - og introdusere nye mobilitetsmønstre.

Det vises til rapporten fra ekspertutvalget for fremtidens transportinfrastruktur. Teknologi for bærekraftig bevegelsesfrihet og mobilitet.

Link:

https://www.regjeringen.no/contentassets/ccdc68196014468696acac6e5cc4f0e7/rapport-teknologiutvalget_web.pdf

Svarer de tre regionale planarbeider ut planbehovet i regionen?

Plangrunnlagene som ble overlevert fra Viken fylkeskommune legger opp til tre brede regionale planer:

- Regional plan for livskvalitet og deltakelse
- Regional plan for kompetanse og verdiskaping
- Regional plan for areal og mobilitet

Det vises til arven fra Viken fylkeskommune som ønsket en ny helhetlig Viken-plan for areal- og mobilitet. Dette er tatt med videre i strategien også etter at Akershus igjen er eget fylke.

Gjeldende regional plan for areal og transport for Oslo og Akershus har fungert bra. Prosessen for å få denne på plass gikk over mange år og var svært omfattende med bred involvering og forankring.

En oppstart av et nytt planarbeid vil nødvendigvis ta lang tid, med fare for at gjeldende plan svekkes. Ruter anbefaler derfor en revidering av gjeldende regional plan, og mener det ikke er hensiktsmessig med en ny plan i med et Viken-perspektiv nå, da Akershus igjen er et eget fylke.

Oslo og Akershus har et felles bo og arbeidsmarked og er pt ca. like store med til sammen ca. 1,4 mill. innbyggere. Det er med dette behov for en styrket samordning av areal- og mobilitetsplanleggingen mellom Akershus og Oslo. Ruter mener dette best bør løses gjennom fortsatt samarbeid med Oslo i en revidering av gjeldende regional plan for areal og transport for Oslo og Akershus. Planen kan med fordel døpes om til «plan for regional plan for areal og mobilitet» som det foreslås via en slik revidering.

På denne bakgrunn mener Ruter det ikke er ønskelig å sette i gang et nytt planarbeid i en Viken-kontekst, men isteden jobbe for en revisjon og utvidelse av regional plan for areal og transport for Oslo og Akershus.

Ruters viktigste bidrag til å nå målene i regional planstrategi

Ruters målbilde for "bærekraftig bevegelsesfrihet" fra 2019 tar utgangspunkt i målene og forventningene satt av Oslo kommune og Viken fylkeskommune/Akershus om en god og bærekraftig utvikling av mobilitet i regionen. Bærekraftig betyr at løsningene skal ivareta miljømessige, sosiale og økonomiske hensyn, og at utviklingen av gode byer og regioner skal skje innenfor jordens tålegrenser.

Bærekraft

Samfunnet som helhet

Individets behov og atferd

Hver enkelt innbygger

Figur 2: Bærekraftig bevegelsesfrihet, Ruters målbilde.

Ruters mål er å sikre at fremtidens kollektivtransport ikke bare reduserer utslipp, men også bidrar til å øke folks bevegelsesfrihet. Økt bevegelsesfrihet betyr økt livskvalitet for hver og en av oss, men betyr ikke nødvendigvis flere og hyppigere reiser. Kanskje kan vi i fremtiden reise noe mindre – kortere og grønnere. Gjeldende regional plan for areal og transport for Oslo og Akershus, er viktig både for å bygge opp rundt kollektivtrafikken, og også for å unngå nedbygging av natur, redusere bilbruken og skape mer levende og aktive lokalsamfunn.

Med hilsen
Ruter As

Sari Walberg
Leder infrastruktur og infrastruktur

Ola Skar
Fagsjef byutvikling og mobilitet

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Til Akershus fylkeskommune

DERES REF.: 2024/31963-1

VÅR REF.: Heidi Finstad

Oslo, 25. juni 2024

Innspill til regional planstrategi i Akershus FK

Vi viser til regional planstrategi som ligger på høring med frist 25. juni 2024. Vårt innspill er særlig rettet mot fylkeskommunens pågående arbeid med regional plan for areal og mobilitet i Oslo og Akershus.

Treindustrien er bransjeorganisasjon for norske produsenter av byggematerialer i tre, slik som konstruksjonsvirke, panel, kledning, terrassebord, limtre og elementer. Virksomhetene i Treindustrien er hjørnesteinsbedriften i mange lokalsamfunn, og spiller en nøkkelrolle i den skog- og trebaserte verdikjeden. Her brukes fornybart norsk tømmer som råstoff i mange sammensatte produksjonslinjer, som i sin tur leverer bærekraftige og innovative løsninger til byggeprosjekt i hele Norge. Sidestrømmer fra skog- og trenæringen går til andre sektorer som prosess- og treforedlingsindustrien, men også til energiformål som bioenergi og fjernvarme.

Akershus avirket cirka 1,1 millioner kubikkmeter tømmer i 2023, og er en av landets viktigste regioner for skog- og trenæringen. Treindustriens bedrifter i Akershus trenger stabilitet, og forutsigbar råvaretilgang er avgjørende for alle ledd i den skog- og trebaserte verdikjeden. Regjeringen peker på vår næring som et innsatsområde i *Grønt industriløft*, og bedriftenes grønne omstillingsarbeid forutsetter lønnsomhet i et tøft marked.

Fylket som veimyndighet

Fylkeskommunen er veimyndighet på fylkesveinettet, og har en viktig rolle for å sikre en mer effektiv fremføring av gods. Med enkle grep kan fylket sørge for å utnytte kapasiteten på det eksisterende vegnettet bedre, og dra nytte av flere positive ringvirkninger: Det vil gi økt verdiskaping, bedre fremkommelighet, lavere utslipp og økt trafiksikkerhet. Treindustrien trenger effektive veier for å frakte tømmer og varer så kort som mulig, fra distriktene og ut til kunden. Ved å satse på oppgradering av eksisterende veinett effektiviseres næringstransporten, og nye naturinngrep unngås. Modulvogntog benyttes til transport av ferdigvarer, mens tømmervogntog frakter råstoff til produksjonen.

Åpning for modulvogntog på fylkesveinettet

Åpning av viktige industristrekninger på fylkesveinettet for modulvogntog er en sak skog- og trenæringen har jobbet med i flere år. Tømmervegnettet er åpnet for modulvogntog, og det er viktig at Akershus fylkeskommune følger opp mulighetene dette gir. Treindustrien erfarer at flere fylker har lyktes med å åpne større deler av vegnettet for modulvogntog etter at regelverket ble endret – uten ekstra investeringer. Følgende strekninger i Akershus bør åpnes for modulvogntog for å fjerne flaskehalsen mellom riksveinettet og lokalt næringsliv:

- Riksvei 33 fra Minnesund til Innlandet fylkeskommune
- Fylkesvei 152 fra E18 til Ski, og fylkesvei 137 Kjeppestadveien
- Fylkesvei 120 fra Lillestrøm til Elvestad
- Fylkesvei 170 fra Fetsund til Innlandet fylkeskommune
- Fylkesvei 174, fylkesvei 22 og fylkesvei 21

Treindustrien ønsker en tettere dialog mellom fylket og næringen slik at fylkesveiene ikke blir unødvendige hindre for de mest effektive og miljøvennlige kjøretøyene. Modulvogntog frakter samme last på færre turer, og færre kjøretøy på veiene vil også være positivt for trafikkavviklingen i rushtiden.

Øremerkede midler for utbedring av bruer

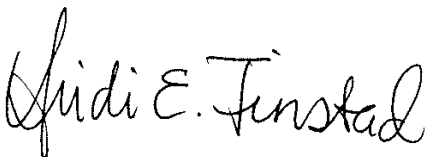
Akershus bør også bruke tilskuddsordningen for utbedring og oppgradering av fylkesveier for godstransport. Tilskuddsordningen for tømmertransport er videreført og styrket i NTP 2025-2036, og fylkene kan nå søke om støtte til utbedring av strekninger med stor betydning for næringen. Saghaug bru på fylkesvei 1475 i Lillestrøm kommune er spesielt viktig for den skog- og trebaserte verdikjeden, men er ikke dimensjonert for moderne tungtransport. Brua ble bygget i 1935, og gir både lengre kjøretid og høyere kostnader for næringen. Treindustrien oppfordrer fylkeskommunen til å melde seg på i søknadsprosessen og sørge for at Akershus får sin andel av tilskuddsmidlene som ligger inne i nylig vedtatt NTP.

Fylket som bærekraftig byggeier og bestiller

Akershus er en stor byggeier og bestiller. Det gir fylket en flott mulighet til å sette et godt eksempel – til å være en pådriver for inkluderende og nytenkende byggeprosjekter som ivaretar klima og natur. Akershus bør bruke rollen som premissgiver til å satse på videreutvikling av "grå arealer", og til å velge påbygg, transformasjon og gjenbruk av eksisterende bygg der det er mulig. Fylket bør unngå avskoging til utbyggingsformål da dette gir varig tap av natur, økte klimagassutslipp, og påvirker langsiktig tilgang på bærekraftig tømmer som forutsetning for grønn industriutvikling. Byggeprosjekter i offentlig regi bør stille krav til PEFC- eller FSC-sertifisert trevirke, som sikrer at byggematerialene hentes fra bærekraftig forvaltet skog. Det er også viktig at fylket bidrar til å støtte opp om tilstrekkelig boligbygging samtidig som klima og natur ivaretas.

Treindustrien ber om at momentene ovenfor tas med videre i arbeidet med regional plan for areal og mobilitet.

Med vennlig hilsen
TREINDUSTRIEN

Heidi Finstad
Adm. direktør